

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Slovenian Forestry Institute
Večna pot 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel: + 386 01 200 78 00 / fax: + 386 01 257 35 89

Pošiljatelj:
Poročevalska, diagnostična in
prognostična služba za varstvo gozdov
Gozdarski inštitut Slovenije in Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, BF
Večna pot 2
1000 Ljubljana
št. dokumenta: _____

Prejemnik:
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Fitosanitarna uprava RS
Ga. mag. Katarina Groznik, direktorica in
Ga. Vlasta Knapič, vodja Sektorja za zdravstveno varstvo rastlin
Einspielerjeva 6
1000 Ljubljana

Zadeva: Najdba glive *Chalara fraxinea* T. Kowalski v Sloveniji

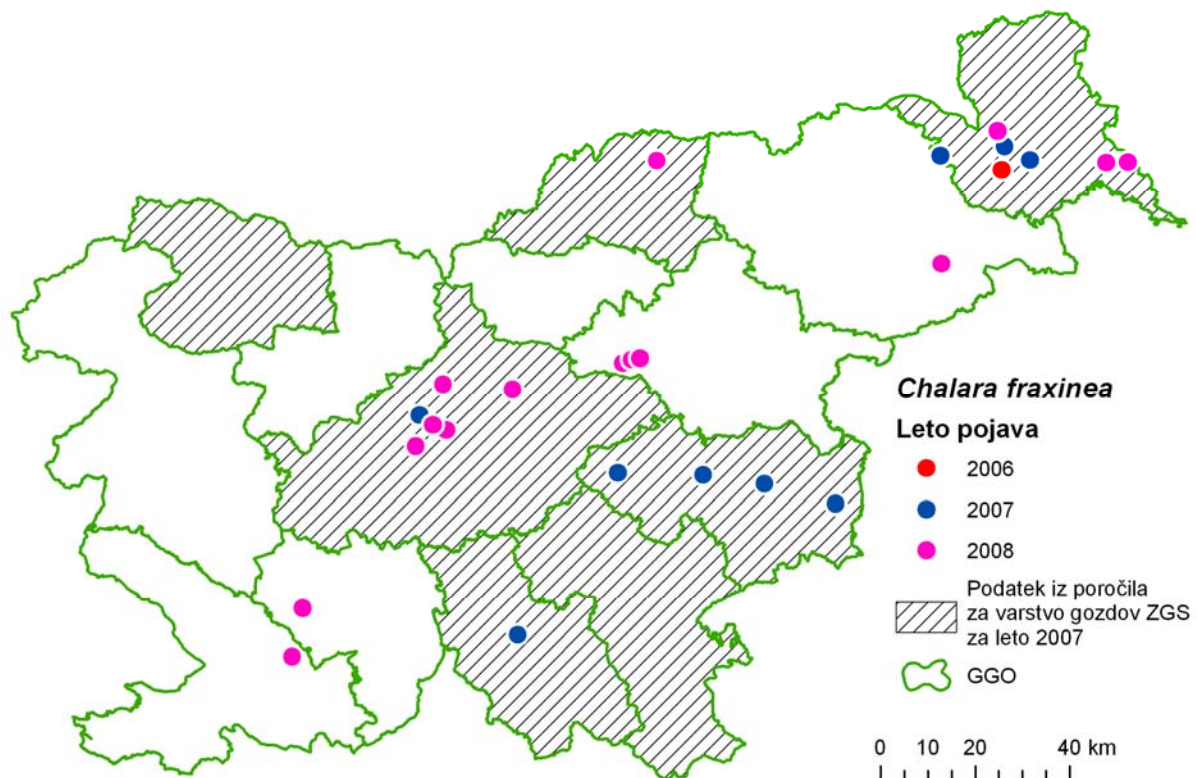
Obveščamo vas, da smo določili glivo *Chalara fraxinea* T. Kowalski na vzorcih skorje in lesa velikega jesena (*Fraxinus excelsior* L.) iz Slovenije. Nekateri evropski gozdni patologi domnevajo, da je gliva vnesena v Evropo in se sedaj naglo širi od vzhoda proti zahodu in jugu ter, da je najpomembnejša povzročiteljica obsežnega odmiranja velikega jesena, saj je npr. v Litvi že več kot 60 % vseh jesenov okuženih in odmirajo (tuja invazivna vrsta).

Javna gozdarska služba (Zavod za gozdove Slovenije) je v okviru dela Poročevalske, diagnostične in prognostične službe za gozdove poročala o prvih pojavih množičnega odmiranja pomladka velikega jesena v Prekmurju jeseni 2006 in v Laboratorij za varstvo gozdov GIS so poslali vzorce za ugotovitev povzročitelja odmiranja. Na nekrozah skorje so bili množično razviti konidiomi glive *Diplodia mutila* (Fr.) Mont. (teleomorf *Botryosphaeria stevensii* Shoemaker). Pojav odmiranja mladja in odraslih velikih jesenov je v začetku vegetacijske dobe leta 2007 zajel veliko območje vzhodne Slovenije, ter se do poletja razširil po celotni Sloveniji (vendar je bilo v zahodni Sloveniji odmiranje manj intenzivno kot v vzhodni Sloveniji).

Spomladi 2007 smo nabrali vzorce iz odmirajočih jesenov na več mestih v okolici reke Mure in v bližini Negove, na gozdnogospodarskem območju Brežice ter poleti v okolici Kočevja. Iz nabranih vzorcev poškodovanih jesenov smo izolirali glive v čiste kulture iz nekrotične

skorje, iz nekroz na listih in iz obarvanega lesa pod nekrozami skorje. Pridobili smo več sto izolatov gliv. Preliminarni pregled ni omogočal determinacije glive *Chalara fraxinea*, podrobna obdelava in kasnejše gojenje izolatov pri nizkih temperaturah pa so omogočili determinacijo in ugotovitev, da je omenjena gliva prisotna na vseh območjih, kjer smo opravili izolacije gliv iz odmirajočih jesenov. Pri determinaciji glive se ujema skoraj vse mikroskopsko in makroskopske morfološke značilnosti glive *Chalara fraxinea* v čisti kulturi. Edina mikroskopska značilnost, ki se ne ujema z originalnim opisom glive Kowalskega leta 2006 je razmerje med povprečno dolžino in širino konidijev: pri nas je to razmerje 1,7, pri Kowalskem pa 1,4. Kljub tej razliki smo prepričani, da gre za glivo *Chalara fraxinea*, saj so simptomi boleznin in vse ostale mikroskopske značilnosti izolatov enake navedbam iz literature. Imamo pa tudi izolata iz Sabanskega bukovja in Straže nad Krškim, pri katerih se ujema z izvirnim opisom glive tudi omenjeno sporno razmerje med dolžino in širino trosov.

Na sliki 1 so prikazani podatki o razširjenosti jesenovega ožiga v Sloveniji s stanjem na dan 26. junija 2008. Jesenov ožig je bil potrjen v gozdnogospodarskem območju Murska Sobota, Brežice, Kočevje in Ljubljana. Točkovne lokacije na karti prikazujejo točkovna opazovanja, pri katerih so bili odvzeti vzorci, odmiranje velikega jesena pa smo vedno opazili na širšem območju. Pri večini vzorcev smo uspeli izolirati glivo *Chalara fraxinea*. Najuspešnejša izolacije glive je pri mladih okužbah iz lesa. Na karti so s šrafiranjem označena še gozdnogospodarska območja Bled, Slovenj Gradec in Novo mesto - o pojavu jesenovega ožiga v teh območjih smo razbrali iz letnih poročil varstva gozdov Zavoda za gozdove Slovenije.

Slika 1: Razširjenost jesenovega ožiga (*Chalara fraxinea*) v Sloveniji - stanje 26. junij 2008

V prvem javnem razpisu bomo kandidirali za mesto mladega raziskovalca in predlagali temeljni raziskovalni projekt ARRS, v okviru katerega bi ugotovili patogenost glive s

Kochovimi postulati na drugih gostiteljih iz rodu *Fraxinus*, se ukvarjali z molekularno diagnostiko glive in preučili njeno biologijo.

Gliva *Chalara fraxinea* je uvrščena na EPPO Alert listi in je verjetno povezana z množičnim odmiranjem velikega jesena. O njej je znanega zelo malo, opisali so jo šele leta 2006, v letu 2007 pa so v nordijskih državah predlagali obsežno tri letno raziskavo o propadanju jesena (Department of Forest Mycology & Pathology, Swedish Univ. Agr. Sci., sodelujejo vse nordijske države, predračun 1.200.000 €, informacija dr. Vaidatis Vasiliauskas). V Avstriji se je že pričela obsežna raziskava o tej glivi in o množičnem sušenju velikega jesena (BOKU, cca. 240.000 €, informacija dr. Thomas Kirisits). Zgoraj omenjene podatke navajamo zgolj kot informacijo o resnosti problema odmiranja jesena v navedenih državah. Pri nadaljnjem delu predvidevamo povezavo z omenjenimi raziskovalnimi skupinami.

Sestavila:
dr. Nikica Ogris

dr. Dušan Jurc

Ljubljana, 26. 6. 2008